

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Måndagen den 9 October 1820.

Könens Förening.

Lemnad åt behofven tänker den vilde endast på födan och personliga säkerheten. Endast naturens dritt, som vakar öfver släktets fortplantande, förer honom till kärlekens nöjen. Hos vilda folkslag skulle könens förening sällan blifva varaktig, om ej den faderliga och moderliga ömheten kvarhöll makarne till omvårdnad för frukten af deras förening; och innan det första barnet kan lemnas åt sig sjelft, födes andra, hvilka man ej kan neka samma omsorg. En tid kommer omsider, då denna sammanlefnadens orsak upphör att vara till, men vanans välde och trösten att se sig omgifven af en mer eller mindre talrik släkt, förena sig i, att förqväfva tanken att vilja åtskiljas.

Det är Männerna, som af denna sammanlefnad draga de största fördelar. Der styrkan och tapperheten ensamt njuta agtning, är alltid svagheten tyranniserad, som priset för det beskydd den njuter. Qvinnorna lefva då i förnedring. Göromål, som anses föraktliga, äro deras lott. Händer, vande att bära vapen, skulle anse sig vanhedrade af husliga yrken, äfven af sjellva åkerbruket. —

Qvinnorna äro mindre olycklige bland folk som idka boskapsskötsel, hos hvilka en större lifvets säkerhet föranleder till omsorgen att göra detsamma mera ange-

nämt. Under deras glada och lätta göromål utvecklar sig begreppet om det sköna, de hafva ett val af föremål för deras begär, och till åtrån af physiska nöjet fogas en mera ädel känsla.

Då fälten börja att odlas, fullkomnas ytterligare könens förening. Ägande rätten, som ej var till hos de vilde, som var ett ringa ting hos herdefolken, begynner att blifva vigtig hos jordbrukande folkslag. — Olikheten i förmögenhet, som snart visar sig, bidrager i synnerhet dertill. Ägta banden knytnas ej nu af tillfällighet, det sker med estertanka. För att blifva antagen måste man behaga, och denna nödvändighet föranleder till uppmärksamhet mot qvinnan, och gifver henne värde.

De bekomma ny vig vid konsternas och slöjders danande. Då mångdubblas göromålen; bekantskaper och förbindelser följa deraf. Karlarne, hvars göromål som oftast aflägsna dem från sina hem, föranlätas att till sina talanger förena fruntimrens vaksamhet. Som vanan af galanteri, yppighet och förströelse ej ännu gifvit dem afsmak för husliga och stilla göromål, så lemna de sig deråt med framng och tillfredsställelse, ty de se sig deraf hedrade. Kärlek, vördnad och tillgifvenhet af hvad som omger dem, äro de husliga dygdernas belöning.

Omsider kommer tiden, då en tilltagande förmögenhet ger afsmak för arbete. Högsta omsorgen är då att förekom-

ma ledsnaden, att mångdubbla nöjena, att utsträcka njutningarne. Under denna epok blifva fruntimren ifrigt sökte, så väl för de älskvärda egenskaper naturen skänkt dem, som för dem de erhållit genom uppfostran. Deras bekantskaper och förbindelser ökas. Den indragna lefnaden anstår dem ej mera; de åtrå en mera lysande role. Inkomne på verlds-theatern, blifva de själen i alla nöjen, och driffjädern till de viktigaste händelser. Den högsta sällhet är att behaga dem, och den största äregirighet att deri vinna företräde. Då återfödes mellan könen den frihet som råder i det vilda naturens tillstånd, med den märkbara skillnad, att i den policerade världen äro makarne oftast mera främmande och aflägsnade från hvarannan, än i djupet af skogarne; att barnen, från sin födsel anförtrodde i lejda händer, ej mera äro ett sammanhållande band, och att otroheten, som hos större delen af vildarne ej skulle hafva någon ledsam följd, är hos de policerade folken af ett mäktigt inslytande på den husliga sällheten, och ett af de första kännetecken till ett allmänt sedeförderf.

—————

Om Nordiska Tragediens förhållande till Tragedien i allmänhet.
Af en Norrman.

Oehlenschlägers nordiska Tragedier höra till Danmarks sanna och äkta national-litteratur. I hvilken jord de hälst må omplanteras, kunna de aldrig blifva hvad de der äro, och den Danska Skådeplatsen borde och kunde vara deras rätta hemort, om blott smaken för den nordiska poesien vore så ren och luttrad som den borde och kunde vara. Söderboen svärmar med glattig blick och lätt flytande blod på vinbekransade höjder; Nordboen stirrar med vemodiga och dystra ögonkast på de af månen upplysta snöfjällen och det vildt brusande hafvet. Kärleken, förenad med

hjeltekraften, måste äfven för Nordens nyvarande förfrusna slägte vara mera upplytande, än den mest svarmande sydliga fantasias lätta foster. Hjelten och hans Brud, som af ödet tvingas att sjelfve söka döden, för att på en gång återförenas i Frejas sal, äro Nordboen kärare, än den Fliëka, som tänd af en olycklig kärlek, bortgråter sitt lif inom de sorgsna klostermurarne, under det hennes älskare utanföre vildt stormar emot fiendens leder, der han söker och slutligen finner döden. I den Grekiska Tragedien, och den derefter dånade Franska, är Fatalismen alltför hård. Hjelten skall stå och falla af sig sjelf, utan klagan, och Menniskans moraliska kraft drifves långt öfver menskliga gränser, för att uppnå den åsyftade verkan. Men den tid ar förbi, då en litterär Despotism tvang den dristigare anden till lydriad och undergifvenhet för Aristoteles lag, och nödgade den att draga i härnad mot sig sjelf, för att bevisa huru noga den eljest mera franska än grekiska regeln om de tre enheterna, blifvit följd.

Man lärde att inse, att de Nyare måste gå sin egen väg, likasom de Gamle, och det skönaste af Christna Religion, kännedomen och begreppet om Försoningen, framkallade en ny art af Tragedie: den Romantiska, hvars första vilkor är Religionens inslytande på de uppträdande personernes tankar och handlingar.

Denna art af Tragedie tillhörer lika uteslutande de nyare, som Chœuren och Fatalismen i de Grekiska Tragedierna tillhörer de gamla. Att den Romantiska Tragedien ganska mycket urartat, i det man i sednare tider velat framställa laster och brott i deras hela afskyvärdhet, för att sedan låta dem förklarade svinga sig till Himlen, detta är en tillsats, en vanskaphig utväxt, som alldeles icke är grundad i det romantiska Sorgespelets inre väsende. En tredje art, som också härleder sin tillvärelse från de sednare tiderne: det så kallade Borgerliga Sorgespelet, uttrycker icke Tragediens begrepp, och skiljer

den från sin rätta spher, i det den framställer personerne i alldagliga situationer och förhållanden. Dessa stycken äro i sig sjelfve så litet skiljde från de såkallade Dramerne eller Skådespelen, dessa medelting emellan Lustspel och Sorgspel, att man, till skillnad från de sistnämnde, kunde kalla dem Skådespel med Död, så vida man vill behålla uttrycket Tragedie för de egentliga, och Sorgspel för de oegentliga tragiska stycken. Den Nordiska Tragedien kan icke classificeras under något af de föregående slagen. Spelar den i den hedniska åldern, så försvinner det strängt religiösa, under det begreppet om återseende aflägsnar den från den totala Undergångs-principen. Spelar den i den christna tiden, närmar den sig visserligen något mera den nyare Tragediens väsende; men i Tankens Hem, det höga Norden, utfövar icke Religionen det uteslutande herravälde öfver fantasien, som i södern, så mycket häldre som Nordens inbyggare, i den för oss tragiska tiden, skenbarligen vacklade emellan det Nya och det Gamla af Gudsfruktan,

Anastasius, eller en Greks märkvärdiga händelser i slutet af åttonde århundradet.

Anastasius var son till Grekiska föräldrar från Epirus, men hvilka bodde på Chios, der hans far var Dragoman hos Franska Konsuln. Han var en ganska vårdslös gosse, och derjemte så egensinnig och förderfvad, att man hade svårt att för honom välja lefnadsyrke. Medan han ännu var mycket ung, hade han en kärleksintrig med en Konsuls dotter, vid namn Helena, och för att undgå de olägenheter, som derpå kunnat följa, flyktade han med ett Venetianskt skepp, på hvilket han blef matros. Skeppskapten sökte ej att så sorgfälligt undvika sjöröfvare, som man hade väntat. Han blef anfållen, anträd,

emedan allt hans manskap var berusadt, och uppbragt. Sjøröfvaren blef sedan eröfrad af ett Turkiskt fartyg, och vår hjälte med sina kamrater fördd till Hassan Pascha. Hela besättningen kom i slafveri; blott den unga Greken erhöill friheten, och kom i mycken ynnest hos Paschans Albanesiska Dragoman, som ägde stort anseende.

Efter många händelser i kriget med Arnauterna åtföljde han sin gynnare till Constantinopel, der hans äfventyr, hans religions-förändring och hans intriger berättades. Derifrån gick han till Grekland tillbaka, erhöill som Muselman sitt modernearf på Naxos, blef förskjuten af sin familj, begaf sig till Rhodus och derifrån till Egypten, der han blef Mameluck och deltog i Beyernas oroligheter. Allt detta gifver anledning till mångfaldiga högst intresanta tafvor af invånarnes husliga lefnad, offentliga handlingar, seder och karakterer i dessa trakter.

Af detta korta innehållsregister ser läsaren att Anacharsis Grekiska vänner böra rodna för denna efterträdare. Några fragmenter af hans berättelse skola ännu mera öfvertyga honom derom.

(Forts. e. a. g.)

Anekdoter.

Uti Madrid blef, efter Fransmännens fördrifvande, en mycket strängt Censur införd. En skribent derstädes beslöt, af fruktan att ganska oskyldigt blifva invecklad i en obehaglig undersökning, att låta alla sina så väl färdiga som påbegynta arbeten ligga. Han hade betjent sig af en silfverpenna till sina handskrifter. Denna lät han nu infatta i glas och ram, och satte med gyldene bokstäfver följande ord derunder:

Deus nobis hæc otia fecit.

En mängd värfvade Rekryter blefvo en gång presenterade för Fredric II i Preussen. Ibland dessa var en Sachsare, hvilken sedan tjente som Dansk Soldat, och han berättade: Att då Konungen mönstrade dem, frågade han hvar och en: *Hvad Religion har du?* och oakadt svaret blef ibland en, ibland en annan Religion, så hörde man alltid Konungen säga: *Det är också min Religion.* — Denna Anekdot hör eljest till dem, vid hvilka man hvarken frästas att beundra den e Konung, eller att kalla honom den Store.

Den 8 Mars 1701 afled i Nyborg på Fyen, en Soldat vid namn *Jacob Bording*, som var född af en god familj på Jutland, och hade tjent sin Konung 42 år i åtskilliga fältslag, nemligen vid Kongl. Garnison till fots i 6 år, vid Lif-Compagniet af Fyenska Regementet i 18 år, 14 år som Musqueterare, och 4 år som Grenadier. Under denna tid hade han alltid förhållit sig som en ärlig Soldat ägnar och anstår, så att man aldrig kunnat märka annat vid hans person, än det som var rätt manligt. Men då man efter hans död svepte liket, fann man att det var ett Fruntimmer. Hon hade varit gift i 3 år med ett annat Fruantimmer, vid hvilket hon såsom mansperson låtit viga sig. Detta Fruntimmer hade dött någon tid förut.

Man berättar om *Wessel*, att han en gång gjorde en tour på landet i sällskap med en vän. Händelsen fogade att det skulle offras till presten på stället, vid ett tillfälle, der ej *Wessel* kunde undvika att vara med; men som han blott hade en sexskilling hos sig, kniper han behändigt från en annan i sällskapet varande prest en tiesskilling, lägger båda skillingarne i ett papper och offerar dem således på altaret. Inuti papperet hade han skrivit:

Liksom i andra ting, så ock uti min gåfva Jag ifrån annat folk mig gerna skilja vill; De offra *litet* af det myckna som de äga, Jag offerar dig *allt* mitt — af andras *litet* med.

Att sammanhanget snart till allas förnöjelse upptäcktes, förstås af sig sjelft.

Spökhistoria.

Natten til d. 13 Juni detta år föreföllo åtskilliga spökaktiga syner uti fängelset Newgate i London. Vid midnatten väcktes fängvaktaren af et starkt bultande på porten. Han öppnade fönstret, men såg ingen. Mannen gjorde undersökningar, men till ingen nytta. Straxt derefter visade sig för en af arrestanterne, (en Hästtjuf) en gräselig syn. En eldkula flög nemligen med hastig fart genom gallret, träffade hans axel med hastighet, och förskräckte den stackars brottslingen ännu mer, derigeoom att den förvandlade sig till en hisklig människoskapnad, och som sådan kröp ut genom nyckelhålet. Rummet syntes stå i ljusan låga. Vid samma tid visade spöket sig för en af fängknicktarne, som dervid dånade. Detsamma hände en häcktad soldat. Denna Hjelte berättade, att han varit med i bataljer, ja att han tillockmed såfvit hos döda, men aldrig blifvit så förskräckt. En annan fängknickt, som stod ofvanpå fängelset, försäkrade att äfven han sett en eldkula på trappan. Tillika fortsattes bultningen oupphörligt på fängvaktarens dörr, och både hästtjuften och soldaten föllo hela natten från den ena svimningen i den andra. Hästtjuften bad enständigt, att han ej mer måtte sättas i samma rum, utan haldre med dubbla jern belagd, placeras i förstugan. — Detta är den åldranyaste kända spökhistoria, säger *St. James Chronicle*. Om icke något puts derunder blifvit spelt fängvaktarne, skall framtiden upplysa.

N:o 82 utgifves nästa Torsdag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.